

Матю Куук

**ДОБРИЯТ КЪСМЕТ
НА МОМЕНТА**

Матю Куук

Превела от английски: *Евелина Пенева*

ИК „ЕМАС“

НА СЕМЕЙСТВОТО МИ – ТАТКО, МАМА, МЕГАН И МИКА

*Искате ли другите да са щастливи, проявявайте
съчувствие. Искате ли вие да сте щастливи,
проявявайте съчувствие.*

Далай Лама

*Несъмнено има по-добри актьори от мен,
които не са направили кариера.
Защо? Не знам.*

Ричард Гир

Matthew Quick

THE GOOD LUCK OF RIGHT NOW

Copyright © 2014 by Matthew Quick

Матю Куик

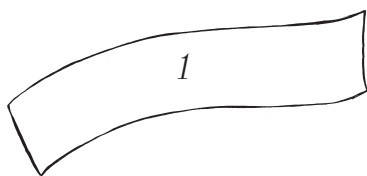
ДОБРИЯТ КЪСМЕТ НА МОМЕНТА

Превод: *Евелина Пенева*

Оформление на корицата: *Златина Зарева*

© ИК „ЕМАС“

Всички права запазени!

ПРАВЯ СЕ НА РИЧАРД ГИЪР

Уважаеми господин Ричард Гиър,

Докаато отделях „всекидневните“ от „рядко използваните“ грехи на мама, за да ги даря в местния магазин за грехи втора употреба, в чекмеджето ѝ за бельо попаднах на писмо, написано от вас.

Както ще си спомните, в писмото ви относно олимпийските игри в Пекин, Китай през 2008, настоявате ме да бъда бойкотирана заради престъпленията на китайското правителство и жестокостите в Тибет.

Не се притеснявайте.

Не съм някой от „ония луди типове“.

Веднага схванах, че става дума за едно от стандартните писма, каквито разпращате до милионите си почитатели чрез своята благотворителна организация. Мама обаче, която много добре умееше да се преструва, убеди себе си, че вие лично сте подписали писмото за нея и най-вероятно именно по тази причина го е запазила – вярвала е, че сте докоснал хартията със собстве-

ните си ръце, а с език сте навлажнил ръба на плика – представяла си е как чрез хартията осъществява истинска връзка с вас... и може би няколко от вашите клетки, микроскопични късчета от вашата ДНК са били с нея винаги, когато е държала писмото и плика.

Мама беше най-горещият ви почитател и много я биваше да се преструва.

– Името му е изписано на ръка – помня как ме убеждаваше и сочеше с показалец хартията. – От Ричард Гиър! Кинозвездата *Ричард Гиър*!

Мама обичаше да отбелязва тържествено малките поводи за радост. Например открития смачкан долар в пълен с мъх джоб на някое палто, липсата на опашка в пощата, когато продавачките на пощенски марки са склонни да се усмихват и да разговарят учтиво или когато температурите през горещо лято рязко паднат – напук на предричалия непоносима жега и влага синоптик – и неочакваната привечерна прохлада превръща вечерта в неочакван подарък и ни позволява да поседим навън зад къщата.

– Ела да се порадваш на необичайната прохлада, Бартольмю – подканваше ме мама, сядахме отвън и се усмихвахме един на друг, сякаш сме спечелили от лотария.

Мама умееше да превръща дребните събития в чудеса. Това беше нейна гарба.

Ричард Гиър, вие вероятно вече сте заключили, че мама е била чудата и малко луда – повечето хора стигаха до този извод.

Преди да се разболееш нито отслабваше, нито напълняваше, никога не купуваше грехи за себе си, затова постоянно се носеше според модата от средата на осемдесетте; излъчваше аромата от пакетчетата против молци, които поставяше в чекмеджетата и гардероба, а косата ѝ обикновено беше сплескана на онази страна,

на която лежеше върху възглавницата (почти винаги наляво).

Мама не знаеше, че принтерите лесно възпроизвеждат ръчно изписани подписи, беше твърде стара, за да използва модерни технологии. Към края на живота си обичаше да повтаря, че „Книга на Откровението¹ осъжда компютрите“. Отец Макнамий ми каза, че няма такова нещо, но ме посъветва да оставим мама с това убеждение.

Не съм я виждал по-щастлива от деня, когато пристигна писмото ви.

Навярно вече сте разбрали, че през последните няколко години от живота си мама не беше съвсем на себе си, а към самия край започна да страда и от силна деменция, заради това трудно разграничаваше въображението си от истинското.

С времето за нея всичко се беше сляло.

В хубавите моменти – ще повярвате ли изобщо – тя обикновено си мислеше (а дали не се преструваше?), че аз съм вие: Ричард Гиър живее с нея, грижи се за нея, което вероятно е била добре дошла алтернатива на истината, че грижите за нея се падат най-вече на нейния безличен, негоден син.

– Какво ще вечеряме тази вечер, Ричард? – питаше тя. – Какво щастие, най-накрая да прекарваш толкова време с мен, Ричард.

Все едно се бяхме върнали назад в детството ми, когато се преструвахме как вечеряме с известен гост – Роналд Рейгън, свети Франциск, Мику Маус, актьора Ед Макмахън, шампионката Мери Лу Ретън – настанени на някое от двете неизменно празни места, освен когато ни гостуваше отец Макнамий.

¹ Става дума за последната книга от Библията, озаглавена „Откровение“ или „Апокалипсис“, за чийто автор се счита Йоан, за някои дори това е апостол Йоан. – Бел. прев.

Както вече споменах, мама беше голяма ваша почитателка и вероятно сте седели на кухненската ни маса и преди, но ако трябва да съм честен, не помня конкретно гостуване на Ричард Гиър през детството ми. Независимо от това аз ù вървях по гайдата и играех ролята си, така вие присъствахте посредством мен, но понеже не съм красив колкото вас, от представянето ми като ваш дубльор имаше много какво да се желае. Надявам се да нямаме нищо против моето превъплъщаване във вашия образ без ваше позволение. Става дума за постъпка, която носеше огромно щастие на мама. Лицето ù всеки път грейваше като светлинна украса на празнично коледно представление и понеже след безуспешните и химиотерапия, и мозъчна операция, както и при болките и повръщането след процедурите, човек с мъка успяваше да я накара да се усмихне или зарадва на нещо, аз продължих с тази игра, преструвах се, че аз съм ние и двамата сме ние.

Една вечер изгледахме овехтялата от използване видеокасета с „Хубава жена“, любим филм на мама.

Тръгнаха финалните надписи и тя ме потупа по ръката:

– Лягам си вече, Ричард.

Погледнах я, а тя ми се усмихна кокетно – в гимназията бях виждал така да се усмихват момичетата с блестящо начервени устни. От тази палава усмивка ми прилоша, разбрах, че означава проблеми. А и мама изобщо не се държеше така. Оттогава започнах да съжителствам с непознатата.

– Защо ме нарече *Ричард*? – попитах я аз.

Мама постави нежно ръка върху бедрото ми и с палавата усмивка на момиче, пърхайки с мигли ми отговори:

– Ами защото така се казваш, глупчо.

През трийсет и осемте години на нашето познанство мама никога не ме бе наричала „глупчо“.

Мъничкият гневен мъж в стомаха ми заблъска с юмруци по черния ми гроб.

Осъзнах, че сме в голяма беда.

– Мамо, аз съм Бартолъмю. Единственият ти син.

Взледах се в нея, тя май не ме виждаше. Мама имаше видение, виждаше нещо, което оставаше невидимо за мен.

Почудих се дали с някаква женска магия не ме бе превърнала във вас.

И така за нея ние – вие и аз – се бяхме слели в един човек.

Ричард Гиър.

Бартолъмю Нийл.

Ние.

Мама отгръпна ръката си от бедрото ми и рече:

– Красив мъж си ти, Ричард, дори си любовта на живота ми, но няма да допусна една и съща грешка два пъти. Ти направи своя избор, затова се налага да спиш на дивана. До утре сутрин – и плавно заизкачва стълбите, а движенията ѝ от месеци не бяха толкова пъргави.

Изглеждаше изпаднала в екстаз.

Божествената сила е водела светците с ореоли, изобразени по стъклописите в църквата „Свети Гавриил“ и сякаш същата тази сила водеше мама. Лудостта ѝ изглеждаше свещена. Озарена.

Разговорът ни беше много смуцаващ, но на мен ми хареса да видя мама озарена. Щастлива. И без това преструвките винаги са ми се удавали. Цял живот се преструвам. Не ми липсваше и опит заради играта с известните гости от детството.

Някак – защото кой е в състояние да каже как точно се случват тези неща – след като изминаха много дни и седмици, тази преструвка се превърна във всекидневие за мен и мама.

И двамата започнахме да се преструваме.

Тя се преструваше, че аз съм вас, Ричард Гиър.

Аз се преструвах, че мама не е полудяла.

Преструвах се, че тя няма да умре.

Преструвах се, че не се налага да си представям живота без нея.

Положението излезе извън контрол, както се казва.

По времето, когато мама лежеше в дневната, прикована на легло със системата във вените да влива морфин срещу болките, аз вече се правех на вас по двайсет и четири часа в генонощето, дори когато тя беше в безсъзнание, защото тази преструвка ми даваше сила съвместно да натискам бутона, щом лицето ѝ се изкривеше от болка.

За нея вече не бях Бартолъмю, бях Ричард.

Затова реших наистина да бъда Ричард и да пратя Бартолъмю в заслужена почивка, ако разбирате какво имам предвид, господин Гиър. Бартолъмю беше работил като син на майка си предостатъчно време, почти четири десетилетия. Бартолъмю беше с изчерпани емоции, обезглавен, разпнат на кръст и провесен с главата надолу, точно като неговия съименник апостол¹, според множеството предания, само че метафорично и то в съвременния свят и в наши дни.

Да бъда Ричард Гиър беше равносилно да си инжектирам психологическа инжекция с морфин срещу болката.

Когато се правех на вас, бях по-добър: по-уверен, по-овладян, по-сигурен в себе си, отколкото бях в действителност.

Болногледачките в хосписа се включиха в играта ми.

¹ Англосаксонското произношение на библейското име Вартоломей. Става дума за един от дванайсетте апостоли на Христос – Вартоломей, известен още и като Натанаил, осъден да бъде огран жив и разпнат на кръст. – Бел. прев.

Дадох им строги указания в стаята на мама да ме наричат Ричард. Гледаха ме сякаш съм луд, но постъпваха съгласно изискванията ми, защото им плащаха за работата.

Болногледачките в хосписа се грижеха за мама само заради парите. Изобщо не се заблуждавах, че ги е грижа за нас. По петдесет пъти на час проверяваха на мобилните си телефони колко е часът и в края на смяната винаги си обличаха палтата с облекчение – сякаш си тръгваха от нас, изпълнени с нетърпение да отидат на прекрасно тържество, човек би си казал, че излизат от моргата, за да присъстват на раздаването на Оскарите.

Докато мама спеше, понякога болногледачките ме наричаха „господин Нийл“, но беше ли будна, аз бях вас, Ричард, а заради парите, които получаваха от застрахователната компания, се държаха както бях пожелал, дори използваха много официален, почтителен тон, обръщайки се към нас.

– Какво да направим, за да е по-удобно на майка ви, Ричард? – така питаха винаги, когато тя беше будна, макар нито веднъж да не ме нарекоха „господин Гиър“, което за мен не беше проблем, защото с мама още от самото начало си общувахте на малко име.

Държа да знаете, че мама много искаше да гледа олимпийските игри. Не ги пропускаше – техен почитател е още от времето, когато ги е гледала с нейната майка – носеха ѝ неимоверно удоволствие, навярно защото през своите седемдесет и една години на земята никога не беше пътувала извън пределите на Филадельфия и нейните околности. Казваше, че да гледа олимпийските игри, за нея се равнява на почивка в чужбина през четири години, дори след като преместиха зимните и летните олимпийски игри в различни години и така има олимпийски игри на всеки две години, за което съм наясно, че ви е известно.

(Съжалявам, че съм многословен, но ви пиша като Бартольмю Нийл – не приличам на вас в нито едно отношение. Надявам се да проявите разбиране към мен и да простите моята простоватост. Докато пиша не се преструвам на Ричард Гиър. Много по-красноречив съм, когато съм вас. МНОГО. Бартольмю Нийл не е кинозвезда; Бартольмю Нийл никога не е правил секс със супермодел; Бартольмю Нийл никога не е напуснал града, в който и двамата сме родени, Ричард Гиър, града на братската любов, за свое съжаление Бартольмю Нийл е напълно наясно с тези факти. Бартольмю Нийл не го бива много и в писането, за което вече сте си дали сметка.)

Мама обичаше спортната гимнастика, особено гимнастиците с триъгълен торс, които „се движат като ангели-войни“. Пляскаше, докато гланите ѝ не почервенеят, сполучеше ли някой да направи железен кръст на халки. Това беше любимото ѝ упражнение.

„Силен като Исус в най-тежкия му ден“, казваше тя. Дори гледаше церемониите по откриването и закриването – не пропускаше нито миг. Мама гледаше всяко олимпийско събитие, излъчвано по телевизията.

Но когато тя получи писмото ви – онова, за което вече споменах, с описанията за жестокостите на кутайското правителство в Тибет – реши да не гледа олимпийските игри в Китай. Само по себе си това беше огромна саможертва от нейна страна.

„Ричард Гиър има право! Наш дълг е да отправим послание до Народна република Китай! Истински ужас! Какво само причиняват на тибетския народ. Защо никой не го е грижа за основни човешки права?“, питаше мама.

Трябва да призная – бях несравнимо по-песимистично настроен, примирен и апатичен от мама – убеждавах я *да гледаме* олимпийските игри, ала напразно. (Моля

да ми простите, господин Гиър. По онова време няха много вяра.) Твърдях, че никои никъде няма да разбере дали ние гледаме, или не гледаме, какво остава поведението ни да повлияе някак върху международните отношения – „В Китай дори няма да разберат, че не гледаме! Бойкотът ни е безсмислен!“, противях се аз – но мама вярваше във вас и вашата кауза, господин Гиър. Постъпи както бяхте поискали, защото ви обичаше и вярата ѝ беше по детски чистосърдечна.

По същата причина и аз не гледах олимпийските игри; отначало се разстроих, защото в дома на семейство Нийл това беше наше традиционно развлечение като майка и син, но отдавна го преодолях. В момента размишлявам върху бойкота на мама, смъртта ѝ и писмото от вас, което открих, и се чудя дали те не са знаци, че вие и аз ще бъдем свързани по свръхестествен космически начин.

Не е изключено да ви е предопределено да ми помогнете, Ричард Гиър, сега, когато мама си отиде.

Може би това е част от нейната прозорливост – вярата ѝ, дала плодове.

Може би вие, Ричард Гиър, сте наследството, оставено ми от мама!

Може би ни е било съдено вие и аз да се превърнем в НИЕ.

Още едно потвърждение за тази синхроничност¹ (чели ли сте Юнг? Всъщност аз съм го чел. Изненадан ли сте?) е, че мама ожесточено освиркваше китайците на игрите във Ванкувър през 2010 – включително подскачащите и въртящите се в пирует невероятно грациозни

¹ В аналитичната си психология Карл Густав Юнг означава с понятието „синхроничност“ привидно случайното струпване на събития, които са следствие и/или отразяват вътрешния ни психически живот. – Бел. прев.

китайски състезатели по фигурно пързаяне. Случи се непосредствено преди да забележа деменцията, ако не се лъжа.

Деменцията не настъпи изведнъж, започна с греболци от рода мама да забрави имената на хората, които срещаме по време на всекидневните ни разходки, да оставя фурната включена по цяла нощ, да забравя кой ген сме, да се губи из квартала, където бе живяла през целия си живот, да си търси очилата, а те често да са на главата ѝ – гребни, всекидневни пропуски.

(Но вас тя никога не забрави, Ричард Гиър. Всеки ден говореше с вас-мен. Друг знак. Никога не забрави името Ричард.)

В интерес на истината, не съм съвсем убеден кога точно започна умственият ѝ упадък, защото дълго време се преструвах, че не го забелязвам. Никога не съм се справял много добре с промяната. Нито мислех да се поддавам на лудостта на мама, нито да се преструвам на вас, това стана много по-късно. Не умея да насмогвам на ритъма на танца, все закъснявам за точното място и точното време, както по-умните хора като вас несъмнено биха се изказали.

Лекарите ни обясниха, че нямаме вина – дори и да сме били завели мама при тях много по-рано, най-вероятно нямало да настъпи никаква промяна в развоя на събитията. Казаха ни го, когато от притеснение се развикахме в болницата, понеже не ни пускаха да посетим мама след операцията ѝ. Социален работник проведе с нас разговор в отделна стая, докато чакахме разрешение да видим нашата майка. И когато я видяхме – с глава, увита в превръзки, подобно на същинска мумия, и кожа с болнав жълтеникав оттенък – преживяването се оказа толкова страшно, че – ако се съди по загрижените погледи на болничния персонал – ние останахме потресени.

Социалната работничка попита лекарите вместо нас

дали е било възможно да направим нещо, за да предотвратим разпространението на рака – дали сме проявили нехайство? И тогава лекарите се произнесоха, че нямаме вина, макар с месеци да сме пренебрегвали симптомите и да сме пренебрегвали проблемите в живота си.

Дори тогава.

Не било наша грешка.

Надявам се да ми повярвате, Ричард Гиър.

Не е било моя грешка, не е било и ваша.

Вие изпратихте само едно писмо, но бяхте с мама до края – писмото ви лежеше в чекмеджето с бельото ѝ и вие бяхте до нея в мое лице, вашия медиум, вашето превъплъщение.

Лекарите постоянно наблягаха на факта, че вече е било невъзможно да направим каквото и да било за нея.

Подобният на сепия тумор, разпрострял пипалата си дълбоко в мозъка на майка ми, не е нещо, което бихме могли да предскажем или да победим. Лекарите многократно ни го обясниха простичко и откровено. Дори хора с несравнимо по-ниска интелигентност лесно биха го схванали.

Вината не е наша, Ричард Гиър.

Направихме всичко възможно, дори се преструвахме, но някои сили са по-могъщи от обикновените хора. Потвърди го социалната работничка в болницата с неохотно и тъжно кимване.

„Дори известен актьор като Ричард Гиър не би могъл да се грижи по-добре за майка си“, ме увери социалната работничка, когато споменах за вас и споделих тревогата си, че съм се провалил в живота и дори не съм съумял да се погрижа за единствената си майка, а това е било моето единствено задължение на белия свят, единственият смисъл на живота ми, който съм разпознал.

Нещастен провал!, крещеше към мен мъничкият човек в стомаха ми. *Слабоумник! Тъпанар!*

Мозъчният тумор-сепия отне живота на майка ни само няколко месеца по-късно – споменът за периода след безуспешната операция и химиотерапията е неясен и с размити граници в паметта ми.

Казаха ни: „Това е краят. Съжаляваме. Направете всичко по силите си да ѝ е удобно. Възползвайте се от времето си. Сбогувайте се.“

„Ричард?“, прошепна към мен мама в нощта, когато почина.

И това беше всичко.

Една.

Единствена.

Дума.

Ричард?

Въпросителната се усещаше.

Въпросителната ме накара да повярвам, че целият ѝ живот се свежда до препинателен знак.

Не бях разстроен, защото мама беше отправила последната си дума към мен – нали се преструвах на вас, Ричард Гиър – и тя включваше и мен – нейният син от плът и кръв.

В онзи момент бях Ричард.

В ума ѝ и в моя собствен.

От преструването има полза в много отношения.

Сега седим в кухнята, пием кафе и слушаме, макар да е зима, как сутрин птиците чуруликат. Сигурно са закалени, издръжливи градски птици, които не се страхуват от ниските температури или толкова ги мързи, че чак не им се отлита на юг. Мама винаги седеше на включен телевизор, защото обичаше „да слуша как хората говорят“, затова така и не бяхме разбрали, че птиците чуруликат. Трийсет и девет години живеем в тази къща и за пръв път чухме птиците да чуруликат в слънчевото утро, докато пиехме кафето си в кухнята.

Симфоничен концерт от птици.

Чували ли сте как чуруликата птиците, но наистина да сте се вслушали?

Толкова беше красиво, че гърдите ми болезнено се стезнаха.

Моята терапевтка Уенди, която ми помага да се справя с тъгата, каза, че трябвало да положа усилия да съм по-общителен и да си сформирам „група за подкрепа“ от приятели. Тя седеше в кухнята ми, когато ранобудните птици зачуруликаха и замълча насред изречението, нагаде ухо към прозореца, присви очи и смръщи нос.

После попита:

„Чуваш ли?“

Кимнах.

Наперена усмивка се появи на лицето ѝ точно преди да изрече – както би могъл само човек млад, колкото нея – с развълнуван, тържествен глас:

– Харесва им да са заедно в едно ято. Слушай колко са щастливи, колко радостни. Време е вече да откриеш *своето* ято. Най-сетне да напуснеш гнездото, така да се каже. Дори да полетиш. *Да полетиш!* Под небето има толкова простор за смелите птици. Искаш ли да полетиш, Бартолъмю? *Искаш ли?*

Изговори всички тези думи бързо, затова остана без гъх, когато приключи с тържествуващото си изявление. Лицето ѝ поаленя, както става всеки път, когато казва нещо, което според нея е забележителен и невероятен довод. Гледаше ме, широко отворила очи – „очи като калейдоскоп“, както в песента на Бийтълс – знаех отговора на отправеното от нея предизвикателство, знаех какво се предполага да кажа, какво ще я направя много щастлива, кое ще оправдае присъствието ѝ в моята кухня и ще я накара да усети, че усилията ѝ не са били напразни, но не бях в състояние да го изрека.

Просто не можех.

Наложи се да положи огромно усилие, за да запазя спокойствие, защото част от мен – злата черна същина в мен, там където живее мъничкият гневен човек – искаше да сграбчи Уенди за пилешките ѝ рамене и да я разтърси така, че да изпопадат всичките лунички от красивото ѝ младо лице, докато ѝ крещя, крещя ѝ със сила, гостатъчна да отвее косата ѝ: „По-голям съм от теб! *Уважавай ме!*“

„Бартольмю?“ , рече тя, вдигнала поглед изпод тънките си оранжеви вежди, с цвят на трошащи се листа, опадали върху тротоара.

– Не съм птица – това ѝ заявих с най-спокойния тон, с който бях способен да говоря в онзи момент, и ожесточено впих поглед в кафявите си връзки за обувки, налагайки си да не се вълнувам.

Не съм птица, Ричард Гиър.

Това вече го знаете, наясно съм, защото сте умен мъж.

Не съм птица.

Не съм птица.

Не съм.

Никаква.

Птица.

Ваш възторжен почитател,
Бартольмю Нийл